

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Рішенням Вченої ради
Інституту післядипломної освіти
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка
від «29» вересня 2026 р., протокол № 8

Голова Вченої ради, директор Інституту
Михайло ВОЙЦЕХІВСЬКИЙ

Протокол засідання
кафедри освітнього лідерства
№ 9 від «10» вересня 2026 р.

Завідувач кафедри, к.н. держ. упр., доц.
Костянтин ЛИНЬОВ

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ,
ЯКІ НЕ МАЮТЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

«Бути вчителем»

Галузь знань:
Спеціальність:
Категорія слухачів:

01 Освіта / Педагогіка
011 Освітні, педагогічні науки
Педагогічні працівники закладів загальної середньої
освіти, які не мають педагогічної освіти

Київ – 2026

Розробники:

ЛИНЬОВ Костянтин Олександрович, завідувач кафедри освітнього лідерства Інституту післядипломної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, кандидат наук з державного управління, доцент.

САБОЛ Діана Михайлівна, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри освітнього лідерства Інституту післядипломної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

БОЙЧЕНКО Валентин Валентинович, старший викладач кафедри освітнього лідерства Інституту післядипломної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

ЯКУШЕНКО Ганна Миколаївна, старший викладач, методист кафедри освітнього лідерства Інституту післядипломної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

Напрямок підвищення кваліфікації: сучасні підходи до навчання в Новій українській школі на рівні початкової, базової та профільної середньої освіти.

Розроблено на основі типової програми підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти. Наказ МОН України від 12.10.2022 № 904 та типової програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти, які беруть участь у реалізації Державного стандарту профільної середньої освіти «Старша профільна школа: нові підходи та інструменти для вчителів». Наказ МОН України від 04.11.2025 № 1452.

Термін дії програми: з 2026 до 2031 року.

Рецензенти:

РЕДЬКО Сергій Іванович, доцент кафедри освітології та психолого-педагогічних наук факультету педагогічної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, кандидат психологічних наук, доцент;

Шукевич Юрій Володимирович, директор ліцею «Фінансовий» Подільського району м. Києва.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми. Актуальність програми зумовлена гострим дефіцитом педагогічних кадрів, який посилюється через війну та міграційні процеси. Особливо відчутною є нестача вчителів з наступних предметів: англійська мова, інформатика, математика тощо. Відповідно до Закону України «Про повну загальну середню освіту», залучення висококваліфікованих фахівців з непедагогічною освітою, які мають глибокі знання зі свого предмета, є визнаним механізмом вирішення цієї проблеми. Проте ці фахівці, хоч і є експертами у своїй галузі, часто не володіють необхідними психолого-педагогічними, методичними та комунікативними компетентностями, що робить розробку такої програми необхідною для їхньої ефективної інтеграції в освітній процес.

Вагомим чинником є необхідність приведення кваліфікації вчителів без педагогічної освіти у відповідність до сучасних вимог. Програма безпосередньо ґрунтується на Професійному стандарті «Вчитель закладу загальної середньої освіти», який є орієнтиром для оцінювання та розвитку професійних компетентностей. Сучасний вчитель має володіти не лише предметно-методичною компетентністю, але й широким спектром інших, зокрема інклюзивною, здоров'язбережувальною, прогностичною та оцінювально-аналітичною. Введення цих компетентностей в освітній процес вимагає цілеспрямованої підготовки, яку не може забезпечити лише досвід роботи в іншій сфері.

Програма забезпечує комплексну та прискорену адаптацію нових вчителів до складного освітнього середовища. Фахівці без педагогічної освіти часто стикаються з труднощами в організації освітнього процесу, управлінні класом, а також у наданні необхідної психологічної підтримки школярам, особливо з огляду на сучасні виклики. Структура програми надає їм практичні інструменти та інноваційні педагогічні технології для формування безпечного та розвивального середовища, вільного від насильства та дискримінації.

Розроблення програми є прямим внеском у забезпечення та підвищення якості освіти в столиці. Надаючи вчителям без педагогічної освіти цільовий, інтенсивний курс, який охоплює спектр професійних компетентностей, Інститут післядипломної освіти переконаний, що ці фахівці зможуть ефективно працювати у ЗЗСО. Крім того, програма закладає фундамент для здатності до навчання впродовж життя, оскільки знайомить їх із механізмами моніторингу якості, інноваційними технологіями та необхідністю постійного професійного вдосконалення, що є критично важливим для довгострокової успішності вчителя.

Під час організації освітнього процесу враховуються досягнення психологічної і педагогічної науки, використовуються інноваційні педагогічні технології, що забезпечують індивідуальну освітню траєкторію розвитку педагога.

Цільова група: вчителі закладів загальної середньої освіти, які не мають педагогічної освіти.

Обсяг (тривалість): 180 годин (6 кредитів ЄКТС).

Особливості реалізації програми: теоретична складова освітньої програми може бути реалізованою через лекції/відеолекції/вебінари/відеоконференції тощо.

Практична складова - через практикуми/навчальні тренінги/семінари/майстер-класи тощо.

Навчальні заняття в синхронному режимі за дистанційної форми навчання проводяться з використанням спеціального програмного забезпечення для проведення вебконференцій з обов'язковою участю слухачів. Інші види занять в асинхронному режимі проводяться в різних формах.

Форма (форми) підвищення кваліфікації: інституційна (очна, дистанційна).

Мета підвищення кваліфікації: розвиток професійних компетентностей вчителя закладу загальної середньої освіти, який не має педагогічної освіти, для ефективного виконання ним своїх функціональних обов'язків згідно з вимогами професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти» задля забезпечення якості освіти та освітньої діяльності під час реалізації реформи «Нова українська школа».

Завдання підвищення кваліфікації:

- ознайомити слухачів із нормативно-правовою базою освітньої діяльності (Закони України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», Професійний стандарт вчителя, Державні стандарти тощо) та концептуальними засадами реформи «Нова українська школа» (НУШ);
- сформулювати розуміння організаційної культури, етики та лідерських ролей у сучасному закладі загальної середньої освіти (ЗЗСО);
- вдосконалити педагогічну майстерність та розуміння логіки освітнього процесу в ЗЗСО;
- розвинути психологічну компетентність, забезпечивши знання про вікову психологію, особливості розвитку та потреби здобувачів освіти;
- навчити технік ефективної партнерської взаємодії з учнями, батьками та колегами, зокрема в умовах діалогічного спілкування та подолання комунікативних бар'єрів;
- навчити створенню та ефективному використанню освітнього контенту;
- надати практичні навички використання ІКТ для візуалізації, гейміфікації та моніторингу якості навчання;
- навчити основам дослідництва та управління освітніми проєктами для впровадження інноваційних методів і технологій у педагогічну діяльність;
- розвинути інклюзивну компетентність для формування розвивального та мотивуючого освітнього простору, включно з роботою з учнями з особливими освітніми потребами (ООП);
- навчити створювати безпечні, здорові та комфортні умови, забезпечуючи простір, вільний від насильства та дискримінації;
- стимулювати здатність до навчання впродовж життя та формування індивідуальної траєкторії професійного розвитку педагога.

Перелік компетентностей вчителя, які вдосконалюватимуться:

Професійні компетентності: А1. мовно-комунікативна компетентність; А2. предметно-методична компетентність; А3. інформаційно-цифрова компетентність; Б1. психологічна компетентність; Б2. емоційно-етична компетентність; Б3. компетентність педагогічного партнерства; В1. інклюзивна компетентність; В2.

здоров'язбережувальна компетентність; Г1. прогностична компетентність; Г2. організаційна компетентність; Г3. оцінювально-аналітична компетентність; Д1. здатність до навчання впродовж життя.

Очікувані результати підвищення кваліфікації

За результатами навчання слухачі оволодіють знаннями та набудуть (удосконалять) уміння, навички та способи діяльності щодо:

- знання про концептуальні засади реформи "Нова українська школа" та основні положення освітньої політики;
- застосування на практиці методики викладання навчальних предметів (інтегрованих курсів) відповідно до Державних стандартів;
- створення безпечного, здорового та інклюзивного освітнього середовища, вільного від насильства та дискримінації;
- провадження освітнього процесу, використовуючи сучасні педагогічні технології, та вибудовування індивідуальних освітніх траєкторій для здобувачів освіти;
- здійснення партнерської взаємодії з учнями, їхніми батьками та колегами на засадах діалогу та етики;
- аналізу та оцінювання власної педагогічної діяльності та навчальних досягнень здобувачів освіти з метою забезпечення якості освіти;
- використання інформаційно-цифрових інструментів та технологій для створення якісного освітнього контенту, візуалізації та гейміфікації;
- врахування вікових та психологічних особливостей учнів у процесі навчання та виховання;
- надання психологічної підтримки школярам, зокрема учням з ООП, та застосування прийомів саморегуляції для підтримки власного ментального здоров'я;
- проявлення лідерських якостей, навичок та поведінки, організаційних здібностей для управління освітніми проєктами та процесами;
- планування власної професійної діяльності та визначення шляхів для безперервного професійного розвитку;
- дотримання високої мовленнєвої культури та застосовування ефективних прийомів професійно-педагогічного спілкування;
- організації освітнього процесу в умовах змішаного навчання, поєднуючи традиційні та цифрові інструменти;
- здійснення дослідницької діяльності у сфері освіти та впровадження інноваційних методів і технологій;
- розуміння й дотримання норм організаційної культури та етики в професійному середовищі.

Оцінювання результатів підвищення кваліфікації: накопичувальна кредитно-модульна система. Після закінчення вивчення кожного модуля контроль знань здійснюється у формі, яку слухачі обирають за узгодженням з викладачами: виконання творчого завдання (есе); реалізації міні-проєктів; підсумкового тестування. Творче завдання та міні-проєкт оцінюються за форматом «зараховано» або «не зараховано». Підсумкове тестування складається із 24 запитань різного рівня

складності. Максимальна оцінка за виконання тесту становить 100 балів. Шкала оцінювання тестових завдань:

- 10 запитань (форматів «так/ні», «правильно/неправильно») – по 2 бали (макс. 20 балів);
- 8 запитань (форматів «одиничний вибір», «встановлення послідовності», «текстова відповідь») – по 4 бали (макс. 32 бали);
- 6 запитань (форматів «множинний вибір», «на відповідність») – по 8 балів (макс. 48 балів).

Навчання вважається успішно завершеним, якщо слухач набрав мінімум 60 або більше балів.

Документ про підсумки підвищення кваліфікації: сертифікат про підвищення кваліфікації встановленого зразка.

Вартість: вартість послуг із підвищення кваліфікації, отриманих одним педагогічним працівником, складає 2500,00 грн.

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Програмою передбачено поєднання інтерактивних лекційних, практичних занять та самостійної роботи, а також майстер-класи запрошених до викладання керівників та вчителів-методистів ЗЗСО. Особливістю практичних занять є виконання вправ, проведення досліджень, аналіз конкретних ситуацій і розв’язання професійних кейсів.

Самостійна робота передбачає виконання індивідуальних завдань, роботу над міні-проєктами та опрацювання навчального матеріалу лекційних занять, підготовку до практичних занять, а також самостійне опрацювання додаткового матеріалу до окремих змістових модулів або навчальних тем у вільний від аудиторних занять час.

Підсумковими заходами є захист міні-проєктів, есе, презентація індивідуальних портфоліо, самооцінювання, тестування, які сприятимуть комплексній оцінці засвоєння матеріалу й формуванню навичок систематизації та аналізу отриманих знань.

Зміст програми складається з шести модулів та двадцяти чотирьох взаємопов’язаних тем. Максимальна кількість балів, яку можуть отримати учасники, – 100 балів. Прохідний бал – 60 балів. Учасники, які успішно пройшли навчання, отримують сертифікат.

Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту Програми, складає: 180 год, з них: 60 год — лекційні заняття, 90 год — практичні заняття, 18 год — самостійна робота, 12 год — контрольні заходи.

Навчально-тематичний план

Назва навчальних тем	Кількість годин				
	Лекції	Практ. заняття	Самост. робота	Контр. заходи	Усього
МОДУЛЬ 1. Вступ до освітології					
Тема 1.1. Освітня політика в Україні	2	4			6
Тема 1.2. Дорожня карта реформи початкової, базової та профільної школи. НУШ: особливості реформи загальної середньої освіти	3	4	1		8
Тема 1.3. Організаційна культура та етика у ЗЗСО	2	3	1		6
Тема 1.4. Лідерство в освіті	3	4	1		8
Консультація				1	1
Есе/проєкт/тест				1	1
Разом за модулем	10	15	3	2	30
МОДУЛЬ 2. Педагогіка і психологія у середній освіті					
Тема 2.1. Освітній процес у ЗЗСО	2	4			6
Тема 2.2. Педагогічна майстерність	3	4	1		8
Тема 2.3. Вікова психологія: особливості здобувачів освіти	2	3	1		6

Тема 2.4. Ментальне здоров'я учасників освітнього процесу: відновлення та пошук ресурсів	3	4	1		8
Консультація				1	1
Есе/проект/тест				1	1
Разом за модулем	10	15	3	2	30
МОДУЛЬ 3. Комунікація в педагогічній діяльності					
Тема 3.1. Значення спілкування як форми контактної педагогічної взаємодії. Труднощі та бар'єри в професійно-педагогічному спілкуванні педагога та здобувачів освіти	2	4			6
Тема 3.2. Мовленнєва культура — основа професійної діяльності педагога	3	4	1		8
Тема 3.3. Професійне спілкування українською та іноземними мовами. Особливості професійно-мовленнєвого спілкування	2	3	1		6
Тема 3.4. Діалогічне спілкування, його психологічна характеристика	3	4	1		8
Консультація				1	1
Есе/проект/тест				1	1
Разом за модулем	10	15	3	2	30
МОДУЛЬ 4. Інноватика в педагогічній діяльності					
Тема 4.1. Дослідництво у сфері освіти	2	4			6
Тема 4.2. Управління освітніми проєктами	3	4	1		8
Тема 4.3. Інноваційні методи, технології та моніторинг якості застосування ІКТ в освіті	2	3	1		6
Тема 4.4. Візуалізація та гейміфікація освітнього процесу із застосуванням інформаційних технологій	3	4	1		8
Консультація				1	1
Есе/проект/тест				1	1
Разом за модулем	10	15	3	2	30
МОДУЛЬ 5. Методики й технології в педагогічній діяльності					
Тема 5.1. Моніторинг якості освіти та педагогічної діяльності	2	4			6
Тема 5.2. Освітній контент: технології створення та використання	3	4	1		8
Тема 5.3. Організація та управління змішаним навчанням	2	3	1		6

Тема 5.4. Освітня галузь: методика викладання	3	4	1		8
Консультація				1	1
Есе/проєкт/тест				1	1
Разом за модулем	10	15	3	2	30
МОДУЛЬ 6. Організація освітнього середовища у закладі освіти					
Тема 6.1. Забезпечення здорових, безпечних і комфортних умов навчання та праці	2	4			6
Тема 6.2. Створення простору, вільного від насильства та дискримінації	3	4	1		8
Тема 6.3. Формування інклюзивного, розвивального та мотивуючого до навчання освітнього простору	2	3	1		6
Тема 6.4. Особистісний та професійний розвиток педагога	3	4	1		8
Консультація				1	1
Есе/проєкт/тест				1	1
Разом за модулем	10	15	3	2	30
Усього	60	90	18	12	180

3. ЗМІСТ ТИПОВОЇ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1. ВСТУП ДО ОСВІТОЛОГІЇ

Тема 1.1. Освітня політика в Україні

Нормативно-правова база, стратегічні пріоритети та вектори розвитку системи освіти в Україні в контексті євроінтеграції. Законодавче підґрунтя та нормативно-правове забезпечення: базові закони України («Про освіту», «Про повну загальну середню освіту»). Права, обов'язки та академічна свобода педагогічних працівників. Стратегічні пріоритети державної освітньої політики, децентралізація управління освітою. Автономія закладів загальної середньої освіти. Забезпечення рівного доступу до якісної освіти. Європейський вектор та інтеграція. Гармонізація українського освітнього законодавства із європейськими стандартами. Роль міжнародних досліджень у формуванні освітньої політики України. Освіта в умовах криз та повоєнного відновлення. Політика безпеки в закладах освіти, організація навчання під час воєнного стану, долання освітніх втрат та освітніх розривів.

Тема 1.2. Дорожня карта реформи початкової, базової та профільної школи. НУШ: особливості реформи загальної середньої освіти

Етапи реалізації реформи «Нова українська школа» (НУШ), її філософія, змістовні зміни на кожному рівні середньої освіти. Філософія та ключові компоненти НУШ. Орієнтація на дитину (дитиноцентризм), педагогіка партнерства (учень – учитель – батьки), формування ключових компетентностей та наскрізних умінь. Дорожня карта впровадження реформи. Початкова школа: підсумки та закріплення досвіду (інтегроване навчання, формувальне оцінювання). Базова школа (5–9 класи): особливості перехідного етапу, впровадження нових модельних навчальних програм, проблеми та рішення адаптаційного періоду. Профільна середня освіта (10–12 класи): перспективи та дорожня карта створення ліцеїв, трирічна старша школа, індивідуальна освітня траєкторія учня, вибір профілів навчання. Нові підходи до оцінювання та створення освітнього середовища. Перехід від оцінювання результату до оцінювання процесу (формувальний підхід). Сучасний та безпечний освітній простір.

Тема 1.3. Організаційна культура та етика у ЗЗСО

Внутрішня культура школи, навички побудови етичної комунікації, запобігання конфліктам та створення сприятливого психологічного клімату. Феномен організаційної культури школи. Цінності, місія, традиції та ритуали закладу освіти. Вплив оргкультури на якість навчання та мотивацію вчителів й учнів. Академічна доброчесність та професійна етика. Етичний кодекс сучасного вчителя. Поняття академічної доброчесності (запобігання плагіату, списуванню, об'єктивність оцінювання). Формування культури доброчесності в учнівському та педагогічному колективах. Психологічний клімат та протидія дискримінації. Створення інклюзивного та безпечного середовища, вільного від мобінгу (цькування на роботі) та булінгу. Культура комунікації та вирішення конфліктів. Ефективні моделі взаємодії між колегами, адміністрацією та батьками учнів. Техніки ненасильницького спілкування (ННС).

Тема 1.4. Лідерство в освіті

Лідерський потенціал кожного вчителя, інструменти розподіленого лідерства та агентності (здатності впливати на зміни) в класі та шкільній спільноті. Сучасні концепції освітнього лідерства. Перехід від класичного адміністрування («директор-керівник») до лідерства для навчання. Концепція розподіленого лідерства (кожен учитель є лідером на своєму рівні). Вчитель як лідер змін. Професійна агентність педагога. Як ініціювати та впроваджувати інновації в межах своєї школи чи громади. Управління опором змінам. Лідерство в класі. Формування лідерських якостей у здобувачів освіти. Створення умов для учнівського самоврядування та прояву ініціативи учнів. Бренд педагога та професійний розвиток. Самопрезентація, безперервний професійний розвиток, розбудова професійних спільнот (інструменти супервізії та наставництва).

МОДУЛЬ 2. ПЕДАГОГІКА І ПСИХОЛОГІЯ У СЕРЕДНІЙ ОСВІТІ

Тема 2.1. Освітній процес у ЗЗСО

Сучасні підходи до організації навчання, моделювання уроків на засадах компетентнісного підходу та ефективного управління класом. Проєктування та моделювання сучасного уроку. Конструювання занять на основі діяльнісного та компетентнісного підходів. Інтеграція міжпредметних зв'язків. Складання гнучких планів уроків для різних форматів навчання. Технології та методи навчання. Впровадження інтерактивних методів (дискусії, кейс-методи, проєктне навчання). Використання змішаного та перевернутого навчання. Цифрові інструменти в роботі вчителя. Ефективний менеджмент класу. Стратегії залучення та утримання уваги учнів. Встановлення зрозумілих правил у класі. Диференційований підхід до учнів із різним темпом навчання. Формувальне оцінювання на практиці. Інструменти зворотного зв'язку, які мотивують, а не карають. Оцінювання та залучення учнів до самооцінювання і взаємооцінювання.

Тема 2.2. Педагогічна майстерність

Техніки комунікації, фасилітації та рефлексії вчителя, які допомагають створити атмосферу довіри та партнерства. Педагогіка партнерства. Побудова ефективного трикутника взаємодії: «учень – учитель – батьки». Технології залучення батьків до освітнього процесу як рівноправних партнерів. Вчитель як фасилітатор та ментор. Перехід від ролі єдиного джерела знань до ролі провідника (фасилітатора). Організація групової роботи, модерація дискусій та розвиток критичного мислення учнів. Вербальна та невербальна культура педагога. Культура мовлення, міміка, жестикуляція. Техніки самопрезентації. Навички активного слухання та емпатійної комунікації. Професійна рефлексія. Навички аналізу власної педагогічної діяльності (навіщо, що і як я роблю?). Самодіагностика та інструменти побудови індивідуального плану професійного розвитку.

Тема 2.3. Вікова психологія: особливості здобувачів освіти

Психофізіологічні особливості учнів різних вікових груп для підбору адекватних методів навчання та виховання. Молодший шкільний вік (адаптація та база). Психологічні новоутворення віку (перехід від гри до навчання). Криза 7 років. Особливості уваги, пам'яті та мислення учнів початкових класів. Підлітковий вік (молодші підлітки, 5–9 класи). Анатомо-фізіологічна перебудова та її вплив на поведінку. Провідна діяльність, особистісне спілкування з однолітками. Криза підліткового віку, емоційна нестабільність, пошук ідентичності та міжособистісні конфлікти. Рання юність (старшокласники, 10–12 класи). Професійне та життєве самовизначення. Формування світогляду. Особливості мотивації до навчання у старшій школі. Підготовка до іспитів та управління стресом, пов'язаним із майбутнім вибором. Індивідуально-психологічні особливості учнів. Врахування типів темпераменту, акцентуацій характеру та стилів сприйняття інформації (візуали, аудіали, кінестетики) в освітньому процесі.

Тема 2.4. Ментальне здоров'я учасників освітнього процесу: відновлення та пошук ресурсів

Інструменти протидії професійному вигоранню, саморегуляції та психологічної підтримки учнів в умовах тривалого стресу. Професійне вигорання педагога. Стадії, симптоми та причини емоційного вигорання. Екологічна сепарація від робочих проблем («робота-дім»). Побудова особистих та професійних кордонів. Техніки саморегуляції та відновлення ресурсу. Швидкі техніки зниження стресу тут і зараз (дихальні вправи, заземлення, прогресивна м'язова релаксація). Пошук індивідуальних джерел ресурсу (колесо життєвого балансу). Психологічна підтримка учнів (перша психологічна допомога). Маркери стресу, травми та тривожних станів у дітей різних вікових груп. Робота в класі з дітьми, які пережили травмувальні події. Створення «безпечного простору» на уроці. Ресурси життєстійкості закладу освіти. Формування культури турботи про ментальне здоров'я в колективі. Алгоритми взаємодії з практичним психологом школи та перенаправлення учнів до профільних спеціалістів у разі потреби.

МОДУЛЬ 3. КОМУНІКАЦІЯ В ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 3.1. Значення спілкування як форми контактної педагогічної взаємодії. Труднощі та бар'єри в професійно-педагогічному спілкуванні педагога та здобувачів освіти

Функції професійного спілкування. Діагностика та подолання комунікативних бар'єрів, що виникають під час взаємодії з учнями. Феномен педагогічного спілкування. Спілкування як основа контактної взаємодії. Функції спілкування в освітньому процесі (інформаційна, розвивальна, виховна, фасилітативна, регулятивна). Моделі педагогічної взаємодії (суб'єкт-суб'єктна vs суб'єкт-об'єктна). Стили педагогічного спілкування. Аналіз демократичного, авторитарного та ліберального стилів. Вплив стилю спілкування вчителя на психологічний клімат у класі та навчальні досягнення здобувачів освіти. Комунікативні труднощі та бар'єри. Природа виникнення бар'єрів у спілкуванні з учнями. Психологічні бар'єри: страх, упередженість, розбіжність інтересів, віковий розрив. Організаційно-технічні

бар'єри: особливості комунікації в умовах дистанційного та змішаного навчання (екранний бар'єр, відсутність «живого» зорового контакту). Соціокультурні та смислові бар'єри: різниця в кодуванні та декодуванні інформації (наприклад, нерозуміння сучасного сленгу учнів або надмірна академічність мови вчителя). Стратегії подолання комунікативних перешкод. Техніки зниження емоційної напруги. Розвиток емпатії та рефлексії вчителя. Алгоритми оптимізації контактної взаємодії «учитель — учень».

Тема 3.2. Мовленнєва культура — основа професійної діяльності педагога

Мовленнєва майстерність вчителів, норми та стандарти сучасної мовленнєвої культури як ключовий компонент професійного іміджу. Поняття мовленнєвої культури педагога. Мовленнєва культура як показник загальної культури та професійної компетентності вчителя. Функції мовлення вчителя (змістовність, виразність, переконливість, доступність). Якості професійного мовлення. Правильність (дотримання мовних норм), точність, логічність, чистота (відсутність слів-паразитів, суржику, недоречних запозичень), багатство (різноманітність лексики) та доречність мовлення. Техніка мовлення педагога. Дикція, артикуляція, темп, ритм, інтонаційне забарвлення. Керування голосом як інструментом привернення та утримання уваги учнів. Значення пауз у педагогічному мовленні. Невербальні компоненти комунікації. Взаємозв'язок вербального мовлення з мімікою, жестами, пантомімікою та проксемікою (просторовою організацією спілкування). Етикетні норми невербальної поведінки вчителя.

Тема 3.3. Професійне спілкування українською та іноземними мовами. Особливості професійно-мовленнєвого спілкування

Особливості офіційно-ділового та професійного спілкування в освітньому середовищі, зокрема в контексті євроінтеграції та багатомовної освіти. Державна мова як мова освітнього процесу. Дотримання законодавства про державну мову в ЗЗСО. Культура офіційно-ділового українського мовлення (написання наказів, характеристик, ведення документації, ділове листування з колегами та батьками). Особливості професійної термінології та неології. Коректне використання сучасних освітніх термінів (компетентнісний підхід, дескриптори, формувальне оцінювання, агентність тощо). Професійне спілкування іноземними мовами. Інтеграція української школи в європейський освітній простір. Використання іноземної мови (переважно англійської) для міжнародної співпраці, участі в грантових програмах та ознайомлення зі світовими педагогічними трендами. Академічний етикет і мережева комунікація. Правила ведення професійного діалогу в робочих чатах (Viber, Telegram), освітніх платформах (Google Classroom, Moodle) та електронною поштою. Повага до цифрових кордонів.

Тема 3.4. Діалогічне спілкування, його психологічна характеристика

Інструменти побудови рівноправного діалогу, навички активного слухання та фасилітації дискусій. Психологічна природа діалогу. Діалог як вища форма гуманістичного спілкування. Психологічні умови виникнення справжнього діалогу (рівність позицій, взаємоповага, відкритість, довіра, безоцінне сприйняття особистості). Технологія побудови педагогічного діалогу. Перехід від монологу вчителя («трансляції знань») до спільного пошуку смислів. Запитання як головний інструмент діалогу: типи запитань (відкриті, закриті, проблемні, сократівські),

мистецтво ставити правильні запитання для стимулювання критичного мислення учнів. Техніки активного (емпатійного) слухання. Перефразування, уточнення, віддзеркалення почуттів, резюмування. Роль зворотного зв'язку в діалогічному спілкуванні. Діалог у полікультурному та інклюзивному середовищі. Особливості організації діалогу в класах із дітьми з різними освітніми потребами, соціальним чи культурним досвідом. Запобігання конфліктам через діалогові практики (кола цінностей, медіація).

МОДУЛЬ 4. ІННОВАТИКА В ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 4.1. Дослідництво у сфері освіти

Дослідницька компетентність, аналіз власної практики за допомогою сучасних наукових підходів. Концепція «вчителя-дослідника». Роль наукового підходу в професійному розвитку педагога. Дослідження дією як інструмент вдосконалення освітнього процесу безпосередньо в класі. Методологія та етапи педагогічного дослідження. Формулювання проблеми, визначення об'єкта, предмета, мети та гіпотези. Вибір методів збору даних (анкетування, інтерв'ю, педагогічне спостереження, аналіз учнівських робіт). Робота з освітніми даними та аналітика. Кількісний та якісний аналіз результатів дослідження. Виявлення причинно-наслідкових зв'язків (наприклад, впливу певної методики на рівень мотивації чи успішності учнів). Академічна доброчесність у дослідницькій діяльності. Етичні норми проведення досліджень за участю неповнолітніх. Коректне цитування, робота з науковими джерелами та базами даних. Презентація результатів дослідження педагогічній спільноті.

Тема 4.2. Управління освітніми проєктами

Методологія проєктного менеджменту, розроблення, реалізація та оцінювання ефективності освітніх проєктів різного рівня. Життєвий цикл освітнього проєкту. Від ідеї до сталості. Етапи проєктування: ініціація (аналіз потреб закладу чи класу), планування, реалізація, моніторинг та закриття проєкту. Інструменти планування та командної роботи. Формулювання цілей за SMART. Розподіл ролей у команді. Календарне планування та використання цифрових інструментів для управління проєктами. Фандрейзинг та залучення ресурсів. Джерела фінансування освітніх ініціатив: гранти (міжнародні програми Erasmus+, eTwinning, краудфандинг (GoFundEd), співпраця з громадою та бізнесом. Бюджетування проєкту. Ризики в проєктній діяльності та оцінка ефективності. Ідентифікація потенційних ризиків (кадрових, фінансових, часових) та розробка планів реагування. Критерії та індикатори успішності проєкту (кількісні та якісні результати).

Тема 4.3. Інноваційні методи, технології та моніторинг якості застосування ІКТ в освіті

Сучасні освітні тренди. Цифрові інструменти та здійснення моніторингу їхнього впливу на якість навчання. Сучасні педагогічні технології. Змішане навчання та його моделі («ротація станцій», «перевернутий клас»). Технологія мікронавчання та мобільного навчання. Стем-освіта (STEM/STEAM) як інтегрований підхід. Цифрова компетентність вчителя. Огляд та класифікація сучасних ІКТ для

комунікації, створення контенту, спільної роботи. Штучний інтелект (ШІ) в роботі педагога. Практичне застосування великих мовних моделей для генерації ідей, створення адаптивних навчальних матеріалів, диференціації завдань та автоматизації рутинної перевірки. Моніторинг та критерії якості застосування ІКТ. Як оцінити доцільність використання гаджета чи програми на уроці? Модель SAMR (Заміна, Покращення, Модифікація, Переозначення) як інструмент аналізу інтеграції технологій. Безпека в цифровому просторі (кібербезпека, захист персональних даних учнів).

Тема 4.4. Візуалізація та гейміфікація освітнього процесу із застосуванням інформаційних технологій

Трансформація складних навчальних матеріалів у наочні візуальні форми та інтеграція ігрових методів для підвищення залученості учнів. Психологія сприйняття візуальної інформації. Чому сучасне покоління потребує візуальних засобів? Принципи створення якісного навчального контенту (інфографіка, ментальні карти/Mind Maps, скрайбінг, таймлайни). Інструменти для дизайну (Canva тощо). Гейміфікація vs освітні ігри. Розмежування понять. Використання ігрових елементів (бали, бейджі, рівні, лідерборди, квести) у неігровому контексті уроку для стимулювання внутрішньої мотивації. Платформи для створення гейміфікованого контенту. Практична робота з сервісами для інтерактивних опитувань, вікторин та перевірки знань (Kahoot!, Quizizz, LearningApps, Wordwall, Genially). Створення цифрових навчальних квестів (Escape Rooms). Ігрова динаміка та емоційне залучення. Баланс між викликом (складністю гри) та майстерністю учня. Побудова сюжету (наративу) уроку. Профілі гравців-учнів та адаптація гейміфікації під різні психотипи дітей.

МОДУЛЬ 5.

МЕТОДИКИ Й ТЕХНОЛОГІЇ В ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 5.1. Моніторинг якості освіти та педагогічної діяльності

Методологія внутрішнього моніторингу якості освіти. Аналіз результатів навчання та здійснення самооцінювання власної професійної діяльності. Поняття якості освіти та критерії її оцінювання. Внутрішня система забезпечення якості освіти в ЗЗСО. Державні стандарти як основа для моніторингу. Різниця між поточним оцінюванням, контролем та моніторингом. Інструментарій педагогічного моніторингу. Методика розробки якісних моніторингових тестів, анкет та матриць спостереження. Використання ІКТ для автоматизації збору та первинного оброблення статистичних даних. Аналіз результатів та подолання освітніх втрат. Інтерпретація отриманих даних моніторингу. Виявлення системних прогалин у знаннях учнів. Розробка коригувальних планів, стратегій надолуження освітніх втрат та розривів на рівні класу. Самооцінювання педагогічної діяльності. Інструменти професійної рефлексії вчителя. Критерії оцінювання власної роботи (відповідно до Професійного стандарту вчителя). Підготовка до сертифікації та інституційного аудиту.

Тема 5.2. Освітній контент: технології створення та використання

Розроблення авторського, методично обґрунтованого, безпечного та адаптивного цифрового контенту для забезпечення сучасного уроку. Дизайн та

архітектура навчальних матеріалів. Принципи мікронавчання під час створення контенту. Структурування інформації, доступність (інклюзивність матеріалів для дітей з ООП), відповідність віковим особливостям здобувачів освіти. Інструменти створення мультимедійного контенту. Практичні технології розробки інтерактивних презентацій, робочих аркушів (Liveworksheets, Canva), навчальних відео та подкастів. Створення інтерактивних плакатів та лонгвідів. Штучний інтелект для генерації контенту. Використання ІІІ для створення текстових заготовок, диференційованих за складністю завдань, розробки тестових питань та візуальних інструкцій з дотриманням авторського права й академічної доброчесності. Пошук, критичний відбір, адаптація готових відкритих освітніх ресурсів. Створення та систематизація власної цифрової бібліотеки/репозитарію вчителя.

Тема 5.3. Організація та управління змішаним навчанням

Навички моделювання та реалізації змішаного формату навчання для забезпечення безперервності освіти в будь-яких умовах. Моделі змішаного навчання та їхній вибір. Детальний аналіз моделей. Критерії вибору моделі залежно від технічного забезпечення, теми уроку та готовності класу. Синхронний та асинхронний режими взаємодії. Оптимальний баланс між навчанням «наживо» (через Zoom/Teams/Meet) та самостійною роботою учнів на навчальній платформі (LMS). Особливості підготовки завдань для самостійного опрацювання в асинхронному режимі. Управління цифровим класом. Організація групової взаємодії в онлайн-середовищі (робота в сесійних залах, спільні дошки Miro/Padlet). Мотивація та утримання залученості здобувачів освіти під час дистанційного компонента. Логістика та розклад у змішаному навчанні. Проектування траєкторії учня у змішаному форматі. Організація підтримки та зворотного зв'язку для батьків та учнів. Забезпечення психологічного комфорту та запобігання перевантаженню.

Тема 5.4. Освітня галузь: методика викладання

Актуалізація та модернізація методичних підходів до викладання предметів та інтегрованих курсів у межах конкретної освітньої галузі відповідно до вимог НУШ. Компетентнісно-діяльнісний підхід в освітній галузі. Наскрізні вміння та ключові компетентності як цільові орієнтири уроку. Моделювання ситуацій реального життя на уроках для застосування здобутих знань (контекстні завдання). Трансформація методів навчання. Перехід від репродуктивних методів до дослідницьких, проблемних та проєктних. Специфіка реалізації інтегрованих курсів у межах галузі. Навчально-методичне забезпечення галузі. Аналіз діючих модельних навчальних програм, підручників та посібників. Академічна свобода вчителя у виборі та адаптації навчальних програм під потреби конкретного закладу освіти. Професійне співробітництво всередині галузі. Організація роботи шкільних, професійних та міжшкільних спільнот (кафедр, методоб'єднань). Реалізація міжгалузових інтегрованих проєктів та заходи професійного обміну (взаємовідвідування уроків, супервізія).

МОДУЛЬ 6.

ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА У ЗАКЛАДІ ОСВІТИ

Тема 6.1. Забезпечення здорових, безпечних і комфортних умов навчання та праці

Фізично безпечний, санітарно-гігієнічний та ергономічний простір у школі, адаптований до викликів воєнного стану та кризових ситуацій. Цивільний захист та безпека в умовах воєнного стану. Організація безпечного освітнього простору. Алгоритми дій персоналу та учнів під час повітряних тривог, надзвичайних ситуацій та техногенних загроз. Облаштування та логістика перебування в укриттях ЗЗСО. Гігієнічні стандарти та санітарний регламент. Забезпечення нормативних показників мікроклімату (освітлення, температурний режим, вентиляція, якість повітря). Психофізіологічний комфорт на уроці, чергування праці та відпочинку (рухові паузи, вправи для очей). Культура здорового харчування. Реалізація реформи шкільного харчування. Роль учителя у формуванні харчових звичок і культури споживання здорової їжі серед здобувачів освіти. Ергономіка сучасного кабінету та цифрова безпека. Раціональна організація робочих місць учнів та вчителя (трансформовані меблі, зонування за принципами НУШ). Безпека використання гаджетів та ІКТ: запобігання перевтомі, дотримання екранного часу для різних вікових груп.

Тема 6.2. Створення простору, вільного від насильства та дискримінації

Правові та психологічні засади захисту прав дитини, інструменти протидії булінгу, мобінгу, домашньому насильству та будь-яким проявам дискримінації. Нормативно-правова база захисту прав учасників освітнього процесу. Конвенція ООН про права дитини, антидискримінаційне законодавство України. Повноваження та відповідальність ЗЗСО у сфері безпеки дитини. Протидія та запобігання булінгу й мобінгу. Структура, види (фізичний, психологічний, економічний, кібербулінг) та маркери цькування в учнівському середовищі. Побудова антибулінгової стратегії школи. Мобінг на робочому місці: захист професійних прав педагога. Виявлення ознак насильства за межами школи. Алгоритм дій вчителя у разі підозри або виявлення фактів домашнього насильства чи жорстокого поводження з дитиною. Регламент взаємодії з ювенальною поліцією, соціальними службами та психологами. Побудова толерантного та недискримінаційного середовища. Мова поваги (політкоректність, гендерна чутливість, безбар'єрність у мовленні). Інструменти формування взаємоповаги та культури толерантності в багатоманітному шкільному колективі.

Тема 6.3. Формування інклюзивного, розвивального та мотивуючого до навчання освітнього простору

Розвиток компетентності вчителів щодо реалізації інклюзивного навчання, розбудови універсального дизайну в освіті та створення середовища, яке стимулює пізнавальний інтерес учнів. Філософія та практика інклюзивної освіти. Роль вчителя в організації навчання дітей з особливими освітніми потребами. Рівні підтримки в інклюзивному класі. Організація роботи команди психолого-педагогічного супроводу. Універсальний дизайн в освіті (УДО) та розумне пристосування. Архітектурна, інформаційна та змістовна доступність школи. Модифікація та адаптація навчальних програм, матеріалів та оцінювання під індивідуальні потреби учнів. Розвивальний та мотивуючий простір. Створення відкритих зон для

самовираження (локації для виставок, учнівських проєктів, рекреаційні зони відпочинку та коворкінгу). Вплив естетики та дизайну середовища на зниження стресу та підвищення навчальної мотивації. Інклюзивна культура закладу. Інтеграція дітей з ООП, дітей внутрішньо переміщених осіб (ВПО) та дітей із різним соціокультурним досвідом у єдину шкільну спільноту. Залучення батьків до створення дружнього простору.

Тема 6.4. Особистісний та професійний розвиток педагога

Інструменти безперервного професійного розвитку, збереження ментального ресурсу та побудови траєкторії індивідуального кар'єрного й особистісного зростання. Професійний стандарт вчителя як орієнтир. Аналіз ключових трудових функцій та компетентностей сучасного педагога. Самодіагностика професійних дефіцитів і планування власної траєкторії розвитку. Стратегії безперервного розвитку. Формальна, неформальна та інформальна освіта. Формування індивідуального плану підвищення кваліфікації. Участь у професійних спільнотах, мережева взаємодія та мікронавчання. Професійна рефлексія, інтерв'язія та супервізія. Інструменти самоаналізу педагогічної діяльності. Роль наставництва (менторства) в адаптації молодих вчителів. Супервізія як інструмент професійної підтримки та розв'язання складних кейсів. Тайм-менеджмент та баланс між роботою та життям. Методи планування часу, розставляння пріоритетів та делегування в роботі педагога. Профілактика професійного вигорання через розвиток особистісного потенціалу, хобі та самотурботу.

4. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ

1. Кейс-аналіз «Автономія в дії»

Вчителям пропонується реальний або змодельований кейс закладу освіти, який опиняється перед вибором: як використати свою академічну автономію для подолання освітніх втрат у поточному семестрі.

Завдання: ознайомитися з кейсом та на основі Законів України «Про освіту» та «Про повну загальну середню освіту» розробити алгоритм дій для вчителя (наприклад, зміна розподілу годин, запровадження факультативу чи коригування критеріїв оцінювання).

2. «Конструювання профілю ліцею»

Завдання: у невеликих групах розробити концептуальну модель профільного ліцею (10–12 класи) за одним із напрямів (гуманітарний, STEM, суспільно-гуманітарний). Описати орієнтовний перелік вибіркокових предметів, інтегрованих курсів та варіанти побудови індивідуальної освітньої траєкторії для учня.

3. «Проектування кодексу доброчесності»

Завдання: створити інтерактивний плакат, інфографіку або пам'ятку для свого класу на тему «Академічна доброчесність — це мій вибір». Матеріал має містити не просто заборони («не списуй»), а позитивні цінності, правила цитування ШІ/джерел та алгоритм дій для учня у разі виникнення труднощів із завданням.

4. Розробка мікро проєкту «Вчитель як агент змін»

Завдання: ініціювати та коротко описати план змін для своєї школи чи класу (наприклад, запровадження культури взаємовідвідування уроків, створення батьківського клубу чи перехід на безпаперове документообіг на рівні методичного об'єднання). Окреслити перші 3 кроки та можливі ризики опору колективу.

5. Моделювання «Конструктор уроку»

Завдання: розробити технологічну картку одного уроку (з власного предмета) за моделлю «Перевернутого класу» або «Ротації станцій». Чітко прописати: що учні роблять в асинхронному режимі (вдома), а що — під час активної групової чи практичної роботи в класі, та які інструменти формуального оцінювання використовуються.

6. Розв'язання педагогічної ситуації «Трикутник партнерства»

Завдання: проаналізувати конфліктну ситуацію (наприклад: батьки незадоволені результатами формуального оцінювання учня і вважають його суб'єктивним, учень втратив мотивацію, вчитель наполягає на критеріях). Написати сценарій розмови вчителя з батьками та учнем на засадах ненасильницького спілкування.

7. Психолого-педагогічна адаптація «Кризовий менеджмент»

Завдання: розробити пам'ятку-алгоритм для вчителів-предметників, які починають працювати з 5-м класом (перехідний період) або 10-м класом.

Запропонувати 3 конкретні прийоми адаптації навчального матеріалу та взаємодії під психофізіологічні особливості саме цієї вікової групи.

8. «Створення аптечки психологічної стійкості»

Завдання: скласти власну інтерактивну мапу або чек-лист ресурсних практик. Вона має містити 2 техніки швидкої саморегуляції для вчителя (під час уроку/тривоги) та 2 вправи для заземлення/зниження стресу в учнів, які можна провести на початку заняття за 3 хвилини.

9. Аналіз відео кейсів «Руйнівники бар'єрів»

Завдання: переглянути запропонований фрагмент уроку (або проаналізувати надану текстову стенограму) та ідентифікувати щонайменше 3 комунікативні бар'єри, які допустив педагог. Запропонувати альтернативні фрази або дії вчителя, які перетворили б авторитарний монолог на суб'єкт-суб'єктну взаємодію.

10. Аудіо рефлексія «Мій професійний голос»

Завдання: записати на диктофон 3–5 хвилин свого пояснення нового матеріалу або промови під час уявного уроку. Прослухати запис та заповнити матрицю самооцінювання: чистота мовлення (наявність слів-паразитів), темп, інтонаційна виразність, чіткість дикції. Написати 2 висновки для покращення техніки мовлення.

11. «Розробка маніфесту цифрового чату»

Завдання: скласти лаконічні та дружні правила комунікації у шкільних вайбер/телеграм-чатах для батьків або учнів. Правила мають екологічно встановлювати часові межі (наприклад, повідомлення до 19:00), культуру реакцій, заборону спаму та алгоритм вирішення особистих питань в приватних повідомленнях.

12. «Конструювання «сократівського діалогу»

Завдання: обрати складну чи дискусійну тему зі свого предмета. Сформулювати каскад із 5 відкритих/проблемних запитань, які не мають однозначної відповіді «так/ні», а крок за кроком стимулюватимуть учнів до критичного мислення, дискусії та самостійного пошуку істини під час уроку.

13. Вправа «Дизайн дослідження дією»

Завдання: визначити одну реальну проблему у своєму класі (наприклад, низька залученість учнів в асинхронному режимі). Заповнити коротку картку дослідження: 1) проблема; 2) гіпотеза (яка інновація допоможе); 3) метод збору даних (наприклад, анонімне опитування учнів у Google Формх); 4) критерії успіху після експерименту.

14. Розробка проєктної заявки на дошці Trello/Notion.

Завдання: створити концепцію міні проєкту (наприклад, облаштування STEM-зони у школі чи створення шкільного радіо). Сформулювати мету за SMART, розписати етапи на Kanban-дошці (робочі картки, дедлайни, відповідальні) та знайти щонайменше один грантовий фонд чи краудфандингову платформу, куди цей проєкт можна подати.

15. Аудит уроку за моделлю SAMR

Завдання: взяти свій стандартний конспект уроку із використанням ІКТ. Переформатувати цей урок так, щоб інтеграція технологій вийшла на рівень «модифікації» або «переозначення» (наприклад, учні спільно створюють інтерактивну мапу у групах за допомогою штучного інтелекту та Miro).

16. Створення вебквесту або гейміфікованої вікторини

Завдання: за допомогою одного з цифрових сервісів (Quizizz, Wordwall, Genially або LearningApps) розробити інтерактивну навчальну гру чи квест-кімнату для закріплення теми свого предмета. Надіслати посилання колегам для тестування.

17. Аналітичний кейс «Подолання освітніх втрат»

Завдання: на основі наданої матриці з результатами моніторингового тесту класу (де видно, які саме теми або компетентності не засвоїли понад 50% учнів), розробити «Дорожню карту надолуження знань». Прописати конкретні заходи, диференційовані завдання та терміни повторного зрізу.

18. Створення авторського мікроконтенту за допомогою ШІ

Завдання: сформулювати промпт для ШІ (наприклад, ChatGPT), згенерувати адаптивний текст для учнів з різними рівнями підготовки, перенести його в графічний редактор (Canva) та створити інтерактивний робочий аркуш чи інфографіку до уроку.

19. «Проектування цифрового розкладу тижня» (Маршрутна карта)

Завдання: розробити для учнів чітку щотижневу інструкцію (маршрутний лист) у Google Класі чи іншій LMS. Карта має містити: чіткі таймінги онлайн-зустрічей (синхронно), посилання на відеопояснення та дедлайни здачі самостійних завдань (асинхронно) із критеріями успіху, щоб мінімізувати запитання батьків «а що задали?»

20. Розробка контекстного (життєвого) завдання

Завдання: в межах своєї освітньої галузі створити практико-орієнтоване завдання, яке базується на реальній життєвій ситуації (наприклад, розрахунок бюджету на ремонт кімнати для математиків, аналіз фейкової новини для мовників, розрахунок екологічного сліду для природничиків). Завдання має розвивати щонайменше 2 наскрізні компетентності НУШ.

21. Ергономічний аудит та безпекова карта «Мій кабінет»

Завдання: скласти схематичну карту-план свого навчального кабінету. Позначити зони (навчальна, куточок відпочинку, зона ІКТ). Провести аудит на відповідність Санітарному регламенту та вимогам безпеки (евакуаційні шляхи, наявність тривожного рюкзака, маркування). Запропонувати 2 зміни для покращення ергономіки простору.

22. Розробка скрипту «Перша допомога при кібербулінгу»

Завдання: скласти покрокову інструкцію (алгоритм дій) для класного керівника на випадок, якщо стало відомо про цькування учня у класному чаті (кібербулінг). Вказати: як зафіксувати факти, як провести бесіду з агресором і жертвою, та в які терміни проінформувати адміністрацію та психолога школи.

23. Модифікація навчального матеріалу

Завдання: взяти стандартний текст та завдання до уроку. Розробити його адаптацію (розумне пристосування) для учня з особливими освітніми потребами (наприклад, з дислексією чи розладами аутичного спектра), використовуючи принципи універсального дизайну в освіті (візуалізація, спрощення інструкцій, альтернативне завдання).

24. «Створення індивідуальної траєкторії професійного розвитку»

Завдання: ознайомитися з Професійним стандартом вчителя. Провести самооцінювання своїх компетентностей та обрати одну «зону росту» (наприклад, інклюзивна або цифрова компетентність). Скласти план підвищення кваліфікації на рік: обрати 2 конкретні безкоштовні онлайн-курси (на Prometheus, EdEra, Всеосвіта тощо) чи вебіари, які закриють цей дефіцит.

5. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1. Які саме інструменти академічної та фінансової автономії, задекларовані законами України, вже реально використовуються у вашому закладі освіти, а які залишаються лише на папері? Чому?
2. Як державна політика подолання освітніх втрат і розривів може бути адаптована під специфіку вашого предмета та розклад занять у поточному навчальному році?
3. З якими найбільшими психологічними та методичними викликами стикаються вчителі й учні під час переходу з початкової школи (НУШ) до базової (5–9 класи), і як їх можна нівелювати?
4. Яким чином трирічна профільна середня освіта (10–12 класи) змінить роль учителя-предметника та які нові професійні компетентності вам необхідно розвинути для роботи в ліцеї?
5. Як наявна організаційна культура вашої школи (традиції, цінності, стиль керівництва) впливає на мотивацію молодих спеціалістів та психологічний клімат у колективі?
6. Які щоденні педагогічні практики та методи оцінювання у вашому класі найкраще демонструють учням реальну цінність академічної доброчесності?
7. У чому полягає різниця між «лідерством за посадою» (адміністратор) та «розподіленим лідерством» (вчитель як лідер)? У яких шкільних процесах ви виявляєте особисту професійну агентність?
8. Які внутрішні чи зовнішні чинники найбільше заважають українським учителям ініціювати інновації та зміни на рівні закладу чи громади, і як подолати цей опір?
9. Як балансувати між потребою виконання навчальної програми (кількісний показник) та реалізацією компетентнісного й діяльнісного підходів на кожному уроці (якісний показник)?
10. Які критерії формульованого оцінювання є найбільш зрозумілими та мотивуючими для учнів вашої вікової групи, і як залучити дітей до об'єктивного самооцінювання?
11. Які бар'єри найчастіше заважають побудові рівноправної педагогіки партнерства між учителем та батьками учнів, і як трансформувати суто контролюючу позицію батьків у підтримуючу?
12. Якщо проаналізувати вашу власну практику через призму ролі «вчителя-фасилітатора», у яких моментах уроку вам досі складно відійти від традиційного авторитарного монологу?
13. Як анатомо-фізіологічні кризи підліткового віку (5–9 класи) впливають на динаміку навчання у вашому класі, і які методики допомагають утримувати увагу учнів?
14. Як адаптувати інструкції та навчальні матеріали під час онлайн чи офлайн-уроку, щоб одночасно задовольнити освітні потреби візуалів, аудіалів та кінестетиків?
15. За якими першими поведінковими чи емоційними маркерами ви можете розпізнати початок професійного вигорання у себе чи колег, і які превентивні заходи є для вас найбільш дієвими?

16. Як створити психологічно безпечний простір на уроці для дитини, яка пережила або перебуває в стані хронічного воєнного стресу, не виділяючи її надмірно серед інших учнів?
17. Які специфічні комунікативні бар'єри (наприклад, екранний бар'єр чи брак невербаліки) з'являються під час дистанційного навчання та які інструменти допомагають їх подолати?
18. Як стиль вашого педагогічного спілкування (демократичний, авторитарний тощо) змінюється залежно від емоційного стану класу чи стресовості ситуації?
19. Як мовленнєва культура вчителя (чистота мови, використання термінів, інтонація) впливає на формування мовної ідентичності та культури мовлення учнів у позаурочний час?
20. Які техніки керування власним голосом та невербальною поведінкою ви використовуєте, щоб повернути увагу класу без підвищення тону та крику?
21. Яких правил ділового етикету та культури мовлення (в офіційних документах, листах, професійних спільнотах) найважче дотримуватися в умовах швидкої цифровізації освіти?
22. Які інструменти (міжнародні проєкти, англomовні платформи, гранти) ви можете використати вже сьогодні для інтеграції вашого досвіду в європейський освітній простір?
23. Чому техніка активного (емпатійного) слухання є критично важливою у вирішенні гострих конфліктів «вчитель — батьки», і які її елементи є для вас найскладнішими у застосуванні?
24. Як правильно реагувати на «незручні» чи провокаційні запитання учнів під час уроку, щоб зберегти діалогічну позицію та не скотитися в адміністративний тиск?
25. Як концепція «Дослідження дією» допомагає вчителю відійти від інтуїтивного викладання до ухвалення рішень на основі реальних даних його класу?
26. З якими етичними дилемами може зіткнутися вчитель-дослідник під час збору та аналізу персональних даних учнів (анкетування, спостереження), і як забезпечити конфіденційність?
27. Чому чітке формулювання мети проєкту за методологією SMART зменшує ризик невдачі на етапі реалізації шкільної ініціативи? Оцініть будь-яку свою ідею за цими критеріями.
28. Які ресурси місцевої громади, батьківської спільноти чи бізнесу (окрім грантових коштів) можна залучити для успішної реалізації вашого освітнього проєкту?
29. Проаналізуйте свій досвід: у яких випадках використання гаджетів або програм на уроці було виправданою інновацією (за моделлю SAMR), а в яких — лише даниною моді?
30. Як використання штучного інтелекту (ШІ) у вашій щоденній роботі впливає на дотримання академічної доброчесності (як з боку вчителя, так і з боку учнів)?
31. Де проходить межа між ефективною гейміфікацією уроку (інструментом мотивації) та перетворенням навчання на суто розважальний процес без глибоких знань?
32. Як адаптувати ігрові механіки (бали, лідери, квести) для учнів із низькою внутрішньою мотивацією або для дітей, які гостро переживають програш?

33. Як результати внутрішнього моніторингу якості освіти у вашому закладі використовуються для реального покращення освітніх програм, а не лише для звітності?
34. Які методики та інструменти є найбільш екологічними для вимірювання й надолуження індивідуальних освітніх втрат конкретного учня, який пропустив багато занять?
35. Яких принципів доступності, інклюзивності та візуальної гігієни ви дотримуетесь під час створення авторських цифрових презентацій чи робочих аркушів?
36. Як перевірити надійність, науковість та безпечність готового цифрового контенту, знайденого в інтернеті, перед тим як пропонувати його учням?
37. Які критерії є визначальними для вас при виборі між синхронним та асинхронним форматом під час вивчення нової, складної теми з вашого предмета?
38. Як ефективно організувати зворотний зв'язок та підтримку для батьків учнів початкової чи базової школи в умовах змішаного або повністю дистанційного навчання?
39. Як інтеграція міжпредметних зв'язків у межах вашої освітньої галузі допомагає учням сформувати цілісну картину світу, а не набір ізольованих фактів?
40. Як професійні спільноти вчителів всередині школи (кафедри, методоб'єднання) можуть трансформуватися з формальних структур у дієві майданчики для супервізії та обміну досвідом?
41. Як адаптувати простір навчального кабінету (або алгоритм уроку під час перебування в укритті), щоб зменшити рівень тривожності та забезпечити фізичний комфорт учнів?
42. Які рутини та правила безпечного поводження з цифровими пристроями на уроці й вдома ви можете запропонувати учням для збереження їхнього фізичного здоров'я (зір, постава)?
43. Якщо ви помітили приховані прояви мобінгу або пасивної агресії всередині педагогічного колективу, якими мають бути дії вчителя задля захисту своїх професійних і особистих кордонів?
44. Які латентні (приховані) форми булінгу чи кібербулінгу найважче розпізнати вчителю серед підлітків, і які превентивні бесіди є найбільш дієвими?
45. Як концепція універсального дизайну в освіті допомагає зробити урок комфортним не лише для дітей з ООП, а й для абсолютно всіх учнів класу?
46. Які елементи фізичного простору вашої школи чи класу (колір стін, зони відпочинку, виставки робіт) активно працюють на розвиток пізнавального інтересу та зниження стресу учнів?
47. Спираючись на Професійний стандарт вчителя, які саме компетентності ви вважаєте своєю найсильнішою стороною, а які потребують негайного оновлення через систему підвищення кваліфікації?
48. Як тайм-менеджмент допомагає сучасному вчителю тримати баланс між професійним обов'язком та особистим життям (самотурбота, родина)?

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Закон України «Про освіту» від 05 вересня 2017 року № 2145-VIII // URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
2. Закон України «Про повну загальну середню освіту» від 16 січня 2020 року №463-IX // URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
3. Про затвердження професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти» / Наказ Міністерства освіти і науки України від 29 серпня 2024 року № 1225 // URL.: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vchytel-zakladu-zahalnoi-serednoi-osvity>
4. Державний стандарт профільної середньої освіти // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-2024-%D0%BF#Text>
5. Концептуальні засади реформування профільної середньої освіти (академічні ліцеї) (Наказ Міністерства освіти і науки України від 10.10.2024 р. №1451). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1451729-24#Text>
6. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» від 21.08.19 р. № 800 (зі змінами) // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.06.2026 р.).
7. Розпорядження КМУ від 14 грудня 2016 р. № 988-р «Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року» // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text>
8. Постанова КМУ від 30 вересня 2020 р. № 898 «Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти» // <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898>
9. Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» від 25.04.2019 № 2704-VIII // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text>
10. Наказ МОЗ від 25.09.2020 № 2205 «Про затвердження санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти» // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1111-20#Text>
11. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)» від 18.12.2018 № 2657-VIII // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-19#Text>
12. Постанова КМУ від 15 вересня 2021 р. № 957 «Порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти» // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#Text>

Основна література

1. Профільна середня освіта: виклики і шляхи реалізації: збірник матеріалів / за заг. ред. Ляшенко О.І., Засекіної Т.М., Мальованого Ю.І., Литвинової С.Г., Малиношевської А.В. Київ: Видавничий дім «Освіта», 2024. 288 с. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/740085/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D0%9C%D0%A1_v5.pdf (дата звернення: 08.08.2025).

2. Освітологія: хрестоматія / уклад. В. О. Огнев'юк. — Навчальний посібник для студентів та педагогів. К.: ВП Едельвейс, 2013
3. Порадник для вчителя НУШ (серія методичних рекомендацій МОН України та команд підтримки реформ) // <https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2020/07/nus-poradnyk.pdf>
4. Вікова психологія для педагогів: як зрозуміти сучасного підлітка (збірник рекомендацій Інституту психології ім. Г.С. Костюка НАПН України).
5. Ненасильницьке спілкування: мова життя / Маршалл Розенберг (адаптація для запусків у НУШ).
6. Культура фасилітації у сучасному класі / Посібник для вчителів-практиків.
7. Гейміфікація в освіті: як гра змінює навчання / Методичні рекомендації для вчителів базової школи.
8. Штучний інтелект в освіті: інструменти, промпти, академічна доброчесність / Практичний поради́ник (оновлені видання).
9. Універсальний дизайн в освіті: безпечне та безбар'єрне середовище для кожного учня / Посібник НАПН України.
10. Антибулінгова програма школи: як діяти вчителю / Практичне керівництво ЮНІСЕФ.
11. Безпечна школа: організація цивільного захисту та психологічної підтримки в укриттях.

Додаткова література

1. Автономія закладів освіти та її вплив на якість управління освітою столиці: звіт за результатами аналітичного дослідження / К. Линьов, С. Редько. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2021. 44 с.
2. Гілл Л., Брандо Г., Трулав Е., Лайнбек К. Командна робота. Як впровадити зміни в компанії, щоб вас підтримали. — К.: Наш формат, 2019. — 328 с.
3. Калашнікова С. А. Освітня парадигма професіоналізації управління на засадах лідерства [Текст]: монографія - К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. 380 с.
4. Кові С. Лідер у мені. Формування культури лідерства у школах світу. — К.: Едіпрес, 2016. — 246 с.
5. Линьов К.О., Мерзлякова О.Л., Сабол Д.М., Матвійчук О.Є. (2023) Соціально-психологічний клімат у закладах загальної середньої освіти м. Києва в умовах воєнного стану. Неперервна професійна освіта: теорія та практика, 76 (3). с. 61-74.
6. Линьов, К., & Сабол, Д. (2024). Задоволеність керівника закладу загальної середньої освіти умовами професійної діяльності: результати дослідження. Неперервна професійна освіта: теорія і практика, 80(3), 103–113. <https://doi.org/10.28925/2412-0774.2024.3.9>
7. Линьов, К., Мерзлякова, О., Сабол, Д., & Коцюба, А. (2022). Мотивація професійної діяльності керівників закладів загальної середньої освіти м. Києва. Освітологічний дискурс, 37(2), 55–74. <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2022.24>
8. Линьов, К., Сабол, Д., Коцюба, А., & Мерзлякова, О. (2022). Особистісна готовність до змін керівника закладу загальної середньої освіти міста Києва: результати аналітичного дослідження. Освітологічний дискурс, 36(1), 19–38. <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2022.12>

9. Організація освітнього процесу в школах міста Києва в умовах воєнного стану: аналітичний звіт / Л. Хоружа, М. Братко, Л. Гриневич та ін. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2023. 60 с.
10. Освітній навігатор: методичні рекомендації для забезпечення прозорості та доброчесності у діяльності закладів загальної середньої освіти (2025). Національне агентство з питань запобігання корупції, офіс доброчесності // <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/gromadske-obgovorennya/2025/03/17/ho-posibnyk-osvitniy-navihator-nazk-17-03-2025.pdf>
11. Профільна, сучасна та автономна. Якою може й має бути старша школа в Україні. URL: <https://life.pravda.com.ua/society/profilna-suchasna-ta-avtonomna-vakovu-mozhe-v-mave-buti-starsha-shkola-v-ukrai-ini-3-00674/>
12. Етичний кодекс українського вчителя (рекомендації громадських освітніх організацій) // <https://www.irf.ua/code-of-ethics/>
13. Методичні рекомендації МОН України щодо надолуження освітніх втрат у закладах загальної середньої освіти // <https://mon.gov.ua/tag/nadoluzhennia-osvitnikh-vtrat?&tag=nadoluzhennia-osvitnikh-vtrat>
14. Робінсон К., Ароніка Л. Школа майбутнього. Революція у вашій школі, що назавжди змінить освіту. — Львів: Літопис, 2016. — 258 с.
15. Румельт Р. Гарна стратегія. Погана стратегія : у чому різниця і чому це важливо / Річард Румельт ; [пер. з англ. Т. Мухамедшиної]. — Харків: Фабула, 2019. — 324 с.
16. Чатфілд Т. Критичне мислення: аналізуй, обговорюй, роби переконливі аргументи / Том Чатфілд ; пер. з англ. — Київ : Наш Формат, 2019. — 384 с.

Інтернет-ресурси

Офіційний портал НУШ // nus.org.ua

Державна служба якості освіти України: Безпекова карта школи та рекомендації щодо ергономіки простору.

EdEra: Онлайн-курс «Нова українська школа» (базовий курс для вчителів початкової та базової школи).

EdEra / Освіторія: Курс «Розумію» (про психологію підлітків та емоційне налаштування на навчання).

EdEra: Курс «Екологічна фасилітація та діалогові практики в школі».

EdEra: Курс «Змішане та дистанційне навчання: від теорії до практики управління цифровим класом».

EdEra: Курс «Школа для всіх» (курс про інклюзивну освіту та рівні підтримки для дітей з ООП).

Prometheus: Курс «Державна політика та автономія закладу освіти».

Prometheus: Курс «Освітній менеджмент та ефективне управління класом».

Prometheus: Курс «Цифрові інструменти Google для освіти» (базовий, середній та поглиблений рівні).

Prometheus: Курс «Протидія та попередження булінгу (цькування) в закладах освіти».

Платформа Спільно (ЮНІСЕФ): Матеріали щодо формуального оцінювання та діяльнісного підходу.

Всеосвіта / На Урок: Серії вебінарів «Культура мовлення вчителя та нетикет у батьківських чатах».

Освіторія / МОН: Курс «Надолуження освітніх втрат: практичний інструментарій вчителя».

Освіторія.Медіа: Матеріали та інструкції щодо використання штучного інтелекту (ChatGPT, Midjourney, Canva AI) в роботі вчителя.

Платформи ігрофікації: Kahoot!, Quizizz, LearningApps.

Платформа Національної освітньої екосистеми: Методичні кабінети електронних журналів та платформ (наприклад, «Єдина школа», « Human»).

Всеукраїнська програма ментального здоров'я «Ти як?» // howareu.com